

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Financiën
De heer ir. J.R.V.A. Dijsselbloem
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 18 april 2016
betreft Europees Semester 2016
ons kenmerk 159092u

Geachte heer Dijsselbloem,

De commissies voor Financiën, Economische Zaken en Europese Zaken hebben in hun gezamenlijke commissievergadering van 12 april jl. besloten om voorafgaand aan het mondelinge overleg op dinsdag 26 april 2016 met u en de minister van Economische Zaken over het Europees Semester 2016 in schriftelijk overleg te treden. Ter voorbereiding van het mondelinge overleg over het Europees Semester 2016 en naar aanleiding van het Nationaal Hervormingsprogramma 2016 en het Stabiliteitsprogramma 2016 hebben de leden van de **SP**-fractie, de leden van de **PVV**-fractie en de leden van de **ChristenUnie**-fractie nog enkele vragen. De leden van de **D66**-fractie willen zich graag aansluiten bij de vragen van de fractie van de ChristenUnie over kennis en innovatie investeringen en hernieuwbare energie.

Het Stabiliteitsprogramma 2016

Ten aanzien van het stabiliteitsprogramma 2016 vragen de leden van de **SP-fractie** het kabinet hoe naar haar oordeel de vereisten van de zogenaamde preventieve arm van het SGP zich verhouden tot het nationale budgetrecht en de democratische legitimiteit. Wordt naar mening van het kabinet door de Europese begrotingsregels het budgetrecht wel of niet aangetast? Hoe kijkt het kabinet in dit verband aan tegen de recente uitspraken van de minister van Financiën gedaan in de marge van de meest recente IMF-voorjaarsvergadering betreffende de afnemende invloed van de kiezers op het beleid. De website van de NRC citeert de minister als volgt: „Er is een naoorlogse periode geweest waarin de Europese samenwerking door idealisme werd gevoed. Het idee was ook dat dit tot meer democratische legitimiteit zou leiden. In de praktijk is de invloed van de kiezer echter afgenomen. Dat is niet alleen een gevoel bij de burgers, het is echt zo.”¹ Is dit citaat correct? Deelt het kabinet deze visie van de minister? Beperken de Europese begrotingsregels zoals vastgelegd in onder andere het “Fiscal Compact”, “two-pack” etc., en het hele Europees Semester naar het oordeel van het kabinet ook de invloed van de kiezer? Zo ja, heeft dit volgens het kabinet ook mogelijk negatieve gevolgen voor de democratische legitimiteit? En indien dit zo is, welke lessen trekt het kabinet daar dan uit?

¹ <http://www.nrc.nl/next/2016/04/15/dijsselbloem-toont-begrip-voor-oplevend-nationalis-1611844>

datum 18 april 2016

ons kenmerk 159092u

blad 2

Nationaal Hervormingsprogramma (NHP) 2016

Armoede

De leden van de **SP**-fractie geven aan dat in de appreciatie van de voortgang van de Europa 2020-strategie het kabinet stelt dat het vertrouwen heeft dat het "gevoerde beleid in combinatie met economisch herstel de armoede opnieuw zal doen afnemen", dit "ondanks het feit dat armoedecijfers [nog steeds] een stijging laten zien". De leden van de SP-fractie willen graag weten waar het kabinet dit vertrouwen precies op baseert, met name in relatie tot het gevoerde beleid. Wat is in dit opzicht de appreciatie van het kabinet van het feit dat met name de armoede onder kinderen nog tot in 2014 (het laatste jaar waar volledige gegevens over zijn) is gestegen, waarbij vooral de langdurige armoede onder kinderen fors is toegenomen? Welke van de in de hervormingsstrategie genoemde maatregelen dragen volgens het kabinet het meest bij tot de bestrijding van armoede in het algemeen en die van onder kinderen in het bijzonder?

In welke mate is volgens het kabinet de terugdringing van armoede afhankelijk van het economisch herstel? Is dit een noodzakelijke voorwaarde? Indien, het economische herstel door internationale ontwikkelingen tegen valt of zelfs weer vroegtijdig tot een einde komt, voorziet het kabinet dan ook de noodzaak tot het doen van extra inspanningen om de armoede in Nederland verder terug te dringen en op zijn minst een hernieuwde stijging te voorkomen? Zo ja, welke beleidsintensivering heeft de regering dan op het oog? In hoeverre heeft de regering er ook bij (sterk) tegenvallende economische groei voldoende vertrouwen in dat ook de sociale doelstellingen van de Europa 2020-strategie in voldoende mate behaald kunnen worden?

De leden van de **ChristenUnie**-fractie stellen de vraag of het kabinet kwantitatieve beleidstargets heeft om armoede in Nederland terug te dringen?

Arbeidsaanbod

De leden van de **SP**-fractie geven aan dat het kabinet stelt dat "werk de beste weg uit armoede is" maar constateert ook dat de werkloosheid slechts langzaam daalt. De langdurige werkloosheid is daarbinnen een hardnekkig en in zijn omvang toenemend probleem gebleken. Is het kabinet het met de leden van de SP-fractie eens dat juist omdat langdurige werkloosheid vaak gepaard gaat met langdurige armoede en sociale uitsluiting de bestrijding van langdurige werkloosheid ook een prioriteit zou moeten zijn in het kader van de vermindering van armoede in Nederland? Is hier volgens het kabinet mogelijk nog aanvullend beleid voor nodig binnen deze kabinetsperiode, en zo ja waar zou dat dan uit (kunnen) bestaan? De nationale hervormingsagenda lijkt zich te beperken tot sturing aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Klopt deze constatering? In hoeverre erkent het kabinet dat sturing aan de vraagzijde, dus het stimuleren van de geaggregeerde vraag, ook een effectieve wijze kan zijn om mensen aan het werk te helpen? Waarom is hier geen aandacht voor in het hervormingsprogramma? Hoe kijkt het kabinet in dit verband aan tegen de ook door de OESO bepleitte verhoging van de (private en publieke) investeringen, juist ook in een land als Nederland? Ziet het kabinet ook een potentiële rol voor een intensivering van de overheidsinvesteringen in bepaalde sectoren ten einde de economische groei en werkgelegenheid te stimuleren?

datum 18 april 2016

ons kenmerk 159092u

blad 3

De leden van de **ChristenUnie**-fractie geven aan dat het NHP stelt dat het arbeidsaanbod stijgt door het €5 miljard pakket. Hoewel de berekende structurele effecten en de opbouw de ChristenUnie-fractie bekend zijn, lijkt het de ChristenUnie-fractie onaannemelijk dat dit effect nu reeds waarneembaar is. Zij vragen graag een toelichting.

Werkgelegenheid

De leden van de **PVV**-fractie geven aan dat in het NHP is te lezen dat, dankzij de economische groei, de werkgelegenheid verder aantrekt en dat in 2015 het aantal banen in Nederland voor het eerst boven de tien miljoen is uitgekomen. Zij vragen zich af wanneer men spreekt van een baan? Hoeveel is het aantal uren dat er minimaal gewerkt moet worden per week, voordat men kan spreken van een baan? Hoe staan deze meer dan tien miljoen banen in verhouding tot het aantal gewerkte uren? Hoe is deze verhouding in de afgelopen 10 jaar? Ook zou het aantal werkelozen afnemen. De leden van de PVV-fractie constateren dat dit in schril contrast staat met wat het NRC schreef in februari 2016; namelijk dat het aantal mensen dat wil werken 3,5 maal groter is dan het aantal werkelozen. Alleen het aantal ontmoedigden zou al 131.000 zijn. Kan het kabinet aangeven welke werkelozen er zijn in beeld zijn? Is dit beeld wel compleet? Kan het kabinet daarnaast aangeven in hoeverre de migrantenstroom is meegenomen in de ramingen? Het aantal huishoudens met een zeer geringe arbeidsintensiteit is tussen 2008 en 2014 met 67.000 toegenomen. Kan het kabinet aangeven wat hier de oorzaak van is? Is het inzichtelijk hoe deze groep is samengesteld qua leeftijd, gezinssamenstelling en is er sprake van een migranten achtergrond?

Landspecifieke aanbevelingen

De leden van de PVV-fractie constateren dat Nederland in 2012, 2013 en 2014 qua implementatiegraad van de landspecifieke aanbevelingen bij de vier best presterende lidstaten behoorde. Kan het kabinet aangeven hoe de implementatiegraad van Nederland zich verhoudt tot de andere EU lidstaten? Kan er hierbij een overzicht worden gegeven van de lidstaten gekoppeld aan de bijbehorende implementatiegraad?

De leden van de **ChristenUnie**-fractie vragen of het kabinet de belangrijkste conclusie van de Europese Commissie deelt: "Al met al heeft Nederland beperkte vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen van 2015"²

Private schuldenlast

De leden van de ChristenUnie-fractie stellen dat de Europese Commissie terecht een fors punt maakt van de noodzaak van het beperken van de private schuldenlast in Nederland. Begrijpt de ChristenUnie-fractie goed dat het kabinet geen nadere voornemens heeft om in de resterende regeringsperiode de hypotheekrenteaftrek verder te begrenzen? Heeft het kabinet nog anderszins plannen om de private schuldenlast te verminderen?³

Investerings in onderzoek en innovatie

De leden van de ChristenUnie-fractie geven aan dat de Europese Commissie kritisch is over de achterblijvende Nederlandse investeringen in onderzoek en innovatie. Het NHP geeft veel

---

² Nationaal hervormingsprogramma 2015, pagina 5.

³ *ibid.*

datum 18 april 2016

ons kenmerk 159092u

blad 4

voorbeelden van hoe Nederland de innovatiekracht gaat verhogen. Maar de cijfers tonen dat de overheidssteun een dalende trend vertoont. Voornoemde leden vragen hoe Nederland concreet gaat bewerkstelligen dat de 2,5% bbp-norm in 2020 gehaald wordt en wat het publieke investeringspad tot 2020 is om deze norm daadwerkelijk te realiseren? Hoe overbruggen we het gat tussen 1,97 % bbp (2014) en 2,5% bbp in 2020?

Nederlandse pensioenstelsel

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Europese Commissie met aanbevelingen komt rond het Nederlandse pensioenstelsel. Het NHP antwoordt met een omvattende beleidscyclus rond voorgenomen stelselwijzigingen. Deze wijzigingen zullen echter niet meer door dit kabinet kunnen worden geïmplementeerd. Voornoemde leden vragen hoe het kabinet deze temporele afstand tussen gevraagde en voorgenomen beleidswijzigingen in ons pensioenstelsel beoordeelt.

Vluchtelingenprobleem

De leden van de **PVV**-fractie geven aan dat in het NHP is te lezen dat armoedecijfers een stijging laten zien, maar dat het kabinet er vertrouwen in heeft dat het gevoerde beleid in combinatie met economisch herstel de armoede opnieuw zal doen afnemen. Kan het kabinet aangeven of dit wel een realistische stelling is gezien de enorme migrantenstroom, waar het einde nog niet van in zicht is. Kan het kabinet aangeven hoeveel groei van de Nederlandse economie noodzakelijk is om bijvoorbeeld 100.000 migranten uit islamitische landen op te vangen, met behoud van de Nederlandse welvaart?

Het valt de leden van de **ChristenUnie**-fractie op dat het NHP niet ingaat op de financiële impact van het vluchtelingenprobleem. Wat is daarvan de reden? Het gaat hier toch om een ingrijpend vraagstuk dat ook belangrijke consequenties heeft voor de Nederlandse begroting, nu en in de komende jaren.

Hernieuwbare energie

De leden van de ChristenUnie-fractie stellen dat de Europese Commissie Nederland erop wijst dat het behalen van de doelstelling voor hernieuwbare energie een uitdaging blijft. Het Europese hoofddoel voor 2020 is 20% duurzame energie, het Nederlandse nationale doel 14% in 2020, de realisatie lag in 2014 op 5,5% en de realisatie van windenergie op land blijft achter bij het gestelde doel. De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat de regering weliswaar "een intensivering van beleid" heeft ingezet, maar deze leden maken zich zorgen of met de ingezette en voorgenomen acties de nationale doelen van 14% hernieuwbare energie in 2020 en 16% in 2023 ook daadwerkelijk worden gehaald. Is er niet meer nodig, zo vragen deze leden? Is er niet meer nationale regie nodig om het nationale doel en de doelstellingen voor windenergie op land te halen? En zo nee, welke mogelijkheden ziet de regering dan om de doelen voor windenergie op land in 2020 te realiseren? En deze leden constateren tegelijkertijd dat er vele miljarden gemoeid zijn met het behalen van de doelstelling voor hernieuwbare energie. Welke inspanningen getroost de regering zich om (in Europees verband) in de ETS-sectoren een hogere CO₂-prijs tot stand te brengen, zodat het aantrekkelijker wordt om met minder subsidie meer hernieuwbare energie op te wekken?

datum 18 april 2016

ons kenmerk 159092u

blad 5

De leden van de commissies zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk **vrijdag 22 april om 17:00 uur**.

Hoogachtend,

Mr. F. H.G. de Grave

Voorzitter van de vaste commissie voor Financiën